

НАПРЯМ 9. ДЕМОГРАФІЯ, ЕКОНОМІКА ПРАЦІ, СОЦІАЛЬНА ЕКОНОМІКА І ПОЛІТИКА

ДО ОСВІТЯНСЬКИХ ЗАВДАНЬ В КРАЇНІ

Драчук Ю.З., д.е.н., професор кафедри менеджменту;
Снітко Є.О., к.т.н., доцент, зав.кафедри менеджменту;
Хмель В.П., к.пед.наук, почесний професор університету, директор
Інституту економіки та бізнесу;
Луганський національний університет імені Тараса Шевченка, м.
Старобільськ, Україна

В Стратегії інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки (підрозділ «Система освіти і підготовки спеціалістів») відзначено: «Для потреб інноваційного розвитку країни освіта відіграє надзвичайно важливу роль. Вона є не лише зв'язуючою, але й конструктивною ланкою в системі трьох головних складових інноваційної економіки — «наука — освіта — виробництво» [1]. Місія ж вищої освіти, згідно проекту Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2021-2031 роки - «забезпечення сталого інноваційного розвитку України через підготовку висококваліфікованих фахівців, створення та поширення знань, формування інтелектуального, соціального та духовного капіталу суспільства, готового до викликів майбутнього. А розвиток інформаційного суспільства та високотехнологічної економіки потребує масової вищої освіти, вимагає від кожної сучасної людини високого рівня освіченості та здатності до критичного мислення. Стратегічним пріоритетом держави має бути максимальне охоплення населення країни вищою освітою без компромісів щодо її якості, стимулювання здобуття другої або й третьої вищої освіти в межах безперервної освіти дорослих». В колективних публікаціях авторів роботи, для прикладу в [2], відзначається, що «протягом останніх двох десятиліть сформувалися три основні моделі трансформаційних зрушень в сфері вищої освіти на все більші життєві виклики. Перша: створення нових форм організації освітньої діяльності, заснованих на прогнозуванні та швидкої реакції на виклики сучасності. Ця модель найпоширеніша на найнижчих щаблях освітньої ієрархії: в школах, вузах (закладах вищої освіти), інших установах, які займаються навчально-виховною діяльністю. Друга: трансформація наявних інститутів, організаційних і освітніх практик відповідно до умов, що змінюються, технічне пристосування до нових умов існування і діяльності. Ця модель застосовується на всіх рівнях освітньої системи - від школи до Міністерства освіти і науки.

Зазвичай ця модель передбачає дію слідом: вона передбачає прогноз моделювання проблеми, і є спонтанною реакцією на появу цієї проблеми. Третя модель: імітація змін, теж є на всіх рівнях освітньої системи, але в зворотній пропорції: більше на вищих щаблях, менше - на рівні освітньої установи, яка має безпосередній контакт зі споживачем освітніх послуг. Варто відзначити, що

найбільш поширеними в Україні є перша і друга освітні моделі. **Саме ці освітні моделі використовуються в Луганському національному університеті імені Тараса Шевченка при підготовці фахівців.** В розділі «Змістовні акценти освітньої підготовки суб'єктів підприємництва» колективної монографії [3] визначено проблеми змістовного характеру освітньої підготовки підприємців в Україні в частині надання ним теоретичних знань і навичок розробки бізнес-планів для створення суб'єктів мікропідприємства. При наявності ряду науково-методичних праць з розробки бізнес-планів основна увага в них - логіка їхньої розробки, тоді як змістовні питання, що потребують свого вирішення в бізнес-плані, здебільшого покладаються на розсуд самого підприємця.

Основним джерелом багатства розвинених країн у цей час стають Знання, накопичення фундаментальних знань і відкриттів для створення на цій основі проривних технологій надвисоких укладів. При цьому потребується висока знаннєва, інформаційна, творча насиченість і перетворення на інноваційну працю. «Сьогодні відбувається становлення економіки, де основним виробничим ресурсом стають знання та інформація, розвинене інформаційне середовище, тобто економіка, «що базується на знаннях» (knowledge-based economy). Саме знання у такому суспільстві безпосередньо комерціалізуються, перетворюючись на технології для виробництва матеріальних товарів і послуг» [4]. До сучасних тенденцій в сфері вищої освіти, що можуть допомагати викладачам і студентам ЗВО, які застосовані в Луганському національному університеті імені Тараса Шевченка і відзначених у роботі авторів [5], віднесено:

1) Освіта онлайн - найпопулярніший на сьогодні вид навчання, де мова йде про такі масштабні онлайн платформи як Moodle; Microsoft Teams та ін. Перевага цього курсу полягає в тому, що студент обирає сам дисципліни, що його цікавлять, знайомиться з лекціями зі зручним для нього темпом, здає онлайн іспити і отримує сертифікати;

2) Система вищої освіти (СВО) України, що має виступати не лише як сфера формування інтелектуального капіталу країни, а й генерувати відповіді на актуальні питання національної безпеки, економічного зростання, підвищення конкурентоспроможності (КС) в умовах розвитку інформаційної економіки, зазначається в роботі Гринькевич О.С. [6]. Актуальним є розвиток методологічного апарату виявлення та оцінювання сильних і слабких сторін ЗВО країни, обґрунтування стратегічних пріоритетів підвищення її конкурентних позицій у глобальному освітньому просторі. Сучасні умови розвитку економіки України характеризуються динамічними змінами, які вимагають від суб'єктів господарювання, незалежно від форми власності та виду діяльності, нових підходів до реалізації процесів залучення та використання ресурсів. Зважаючи на гостроту проблеми обмеженості матеріальних ресурсів, перед вітчизняними підприємствами постає важливе завдання пошуку дієвих механізмів їх компенсації. В умовах економіки, заснованої на знаннях (Knowledge-Based Economy)–ЕЗ, головним компенсатором ресурсодефіцитності мають стати генеровані людиною ідеї. Тому важливою науковою проблемою в теоретичному та прикладному аспекті є розробка та удосконалення інструментарію взаємодії освітніх закладів з виробничими структурами, в першу чергу тими, результати

діяльності яких значною мірою залежать від наявності високопрофесійних кадрів, здатних генерувати власні та використовувати залучені ідеї, пропозиції, ноу-хау тощо. Промисловий сектор повинен безпосередньо опікуватись процесами підготовки кваліфікованих інженерних (управлінських) кадрів, як у матеріально технологічному, так і в методичному та професійному сенсі. Звичною практикою, майже для всіх галузей промисловості, є життєва необхідність перепідготовки молодих спеціалістів на виробництві або за його межами. А питання кадрового забезпечення мають вирішуватися шляхом створення умов для розвитку ринку праці, зниження дефіциту висококваліфікованих кадрів промислових підприємств, формування та виконання комплексних заходів щодо підготовки, перепідготовки та закріплення кадрів на підприємствах.

Важливою проблемою на цей час залишається практична реалізація та впровадження у процес підготовки майбутніх професійних кадрів досконалого інноваційного інструментарію Smart-технологій. Ця проблема посіла вже важливе місце в стратегії розвитку Smart-технологій для галузей промисловості, побудови екологічно небезпечних підприємств переробки промислових та твердих побутових відходів, функціонування держбюджетних установ, бізнес-структур, сфери освітніх послуг. Як зазначається в роботі авторів [7], «...вироблення такої стратегії дасть змогу прискорити широке впровадження Smart-технологій у процеси підготовки висококваліфікованих конкурентоспроможних фахівців у стінах національних закладів вищої освіти (ЗВО)».

З досвіду країн світу доведено ефективність освіти в тому, що майбутні фахівці проходять навчання і отримують компетенції на замовлення і під контролем досвідчених фахівців промислових підприємств і бізнес-структур, де виконуються проекти і творчі завдання на замовлення виробництва. Це дає змогу майбутнім фахівцям в подальшому виступати сформованими професіоналами. Доцільним при визначенні ефективності інноваційних процесів реформування системи вищої освіти в нашій державі вважається використання комплексних показників ефективності та конкурентоспроможності ЗВО як сукупності оцінок внутрішньої та зовнішньої якості освіти і доданої академічної вартості [8, С. 49-50]. Таким чином, при проведенні системних освітніх реформ виникає необхідність вдосконалення механізму інтеграції освіти, науки та бізнесу, вивчення зарубіжного досвіду цих процесів та адаптування його до національних особливостей.

Література

1. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.kno.rada.gov.ua/komosviti/control/uk/doccatalog/list?>
2. Snitko Ye., Drachuk Yu., Zavgorodnyaya Ye. Aspects of economic training from the experience of higher education // Modern problems of economy and business: materials of the X International scientific and practical conference (Kiev, October 29, 2020 y.) - K.: NAU, 2020. – 196 p. С. 138-139.

3. Інтеграція освіти, науки і бізнесу : монографія. Том 5 / за ред. А.В. Череп.– Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2017. – 396 с.) С.86-94.

4. Щодо ринку освітніх послуг у галузі вищої освіти: on the market of educational services in the / А.Г.Гончарук, Ю.З. Драчук, Л.О.Сав'юк, Є.О.Снітко, Г.Є.Беляєва // Первый независимый научный вестник - First independent scientific journal: field of higher education.- № 6 / 2016.- 102 с.

5. Драчук Ю.З., Сав'юк Л.О., Сталінська О.В., Снітко Є.О. До напрямів підвищення ефективності інженерної освіти в країні на сучасному етапі розвитку суспільства.- Форум гірників – 2019:- матеріали міжнародної конференції.- Національний технічний університет «Дніпровська політехніка».- 26 – 27 вересня 2019 р. м. Дніпро: Журфонд, 2019.- 379 с.- С. 370-374.

6. Гринькевич О.С. Управління конкурентоспроможністю вищої освіти України (методологія аналізу і системи моніторингу).- Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук: Львівський національний університет імені Івана Франка МОН України.- Львів – 2018. С. 37-41.

7. Сав'юк Л.О., Драчук Ю.З., Снітко Є.О. SMART-технології як пріоритетний напрямок сфери освітніх послуг в умовах глобалізації світової економіки. - Науково-виробничий журнал «Держава та регіони: серія Економіка та підприємництво».- 2019 р., №3 (108) .- 276 с.- С. 61-66.- Класичний приватний університет, Запоріжжя.

8. Драчук Ю.З., Сав'юк Л.О., Снітко Є.О., Завгородня Є.Є., Прогнімак О.Д. Інституційні засади забезпечення розвитку суспільства в умовах передових досягнень науки, технологій, інновацій // Інституціональна модель інноваційної економіки / електр. колективна монографія / за ред. В.І Ляшенка, О.В.Прокопенка, В.А.Омельяненко. НАН України, Ін-т економіки пром-сті, Київ, 2019. 327 с.- С. 47-73.